

HAJDÚ PÉTER

Korán, hét hónappal a választás előtt elindult a durva politikai kampány, amelyben nem lehet értelmes vitát folytatni a programokról. Mire számíthatunk még?

– A tény, hogy az újságírás minimális feltételeit sem teljesítő, a Tisza Párt feltételezett adóemelési terveiről szóló cikk megjelenhetett, azt mutatja, hogy elszabadult a kommunikációs gépezet, és válogatás nélküli eszközökkel fogalmaznak meg állításokat. Fontos lenne, hogy a minőségi újságírás ezzel szemben csak komolyan alátámasztott tényeket írjon le. Aki ugyanis valóban a tények alapján teszi fel a kérdést, hogy valóban nincs alternatívája a jelenlegi kormányzatnak, annak nagy segítség lehet az ilyen sajtó. Ugyanakkor azzal is tisztában kell lenni, hogy sok választó nem veszi figyelembe a számokat, az életét alapvetően befolyásoló tényeket, amikor eldönti, hova húzza az ikszet.

Az említett radikalizálódást látuk Orbán Viktor kötcsei beszédében is, a saját híveinek beszélt, nem az ország népéhez. A törzsközönség mozgósítása volt a cél. A miniszterelnök most is, de már az évertékelő és a poloskázós beszédében is Donald Trumpot és Alice Weidelt idéző, igen radikális hangon szólalt meg. Vagyis vége van már azoknak az időknek, amikor a sikeres politikusok középre beszélnek, inkább a tabudöntögetés van a középpontban. A hívek ugyan maguk nem mernek szélsőséges nézeteket hangoztatni, de szeretik hallani. Orbán nyaralása alatt ugyan visszafogottabb, emberközelibb arcát mutatta, talán a középén lévő szavazókat célozva, most azonban ismét visszalépett a jól felépített, határozott vezér képébe, aki bármit mondhat, tehet, elrendelhet. Ha belegondolunk, az érvényben lévő négy veszélyhelyzeti rendelet értelmében ma Magyarországon bárkit bármiért elő lehet állítani, ha másért nem, akkor a szuverenitásvédelmi okokból.

Magyar Péter ezzel szemben a Tisza Párt által megvalósítani szándékozott, jól működő országot igyekezett bemutatni Kötcén. A hogyanról viszont kevés szó esett. Pedig a kormányzóképesseg bizonyításához komoly szakmai programra van szükség, amelynek húszoldalas vázlatából a választók látnák a célokat, illetve ez alapján el lehetne kezdeni számolni, hogy mi mennyibe kerül, és miután szűkösek a források, rangsorolni lehetne a feladatokat. A bemutatott két új szakember nem olyan súlyú, hogy annak döntő jelentősége lenne. Úgy gondolom, hogy a szakemberek és jelöltek bemutatásával egyébként is késésben vannak, mert elfogadtatásukhoz a választások előtt legalább fél évre van szükség. Beszédében Magyar a már korábban elmondottakat ismételte, ugyanakkor cáfolta az adóemeléssel kapcsolatos igaztalan kormányzati vádakat.

– Három éve helyben topog a gazdaság, óriási a költségvetési hiány, magas az infláció. A kormány a választási osztogatással növeli a követ-

FOTÓ: VÉGH LÁSZLÓ

Fájni fog a következő jó pár év

Csaba László: Bárki is nyer jövőre, nehéz dolga lesz

Orbán Viktor nyaralása után Donald Trumpot és Alice Weidelt idéző, igen radikális hangon tért vissza a határozott vezető képébe, aki bármit mondhat, tehet, elrendelhet. A négy veszélyhelyzeti rendelet értelmében ma Magyarországon bárkit bármiért elő lehet állítani. Magyar Péter programja előremutató, de az általa remélt uniós pénzek, az ellopott vagyon visszaszerzése és a korrupció leállítása nem ad kellő forrást annak megvalósításához. De bárki is győz, nehéz dolga lesz. Csaba László közgazdászprofesszorral beszélgettünk.

kező kormány terheit. Realis-e Magyar Péter elképzelése, hogy az uniós pénzek megszerzése, a korrupció visszaszorítása, az ellopott vagyon visszaszerzése elegendő lesz az ország újraindítására?

– Az olyan általános kijelentések engem elbizonytalanítanak, hogy megszerezzük az európai uniós pénzeket. 2027-ig nem nagyon lehet megszerezni az uniós pénzeket.

– Miért? Hiszen a jogállamisági feltételek teljesítése esetén megnyílnak a források...

– Gondoljuk végig. A Tisza Párt feltételezett győzelme esetén jövő nyár elején megalakul a kormány, teljesítjük a feltételeket. Nyáron azonban az uniós adminisztráció nem nagyon foglalkozik semmivel, a magyar pénzekkel sem. 2027 után pedig jelentősen változnak az uniós fejlesztési forrásokkal kapcsolatos szabályok: számunkra kedvezőtlenül változik a kohéziós és a környezetvédelmi, hadi és agrártámogatások elosztási rendszere. Ez egyben azt is jelenti – és ebben teljes a közgazdász szakma egyetértése –, hogy az európai uniós pénzekre épített növekedési modellnek vége van. A korrupció visszaszorítása ugyan felszabadíthat bizonyos mennyiségű forrást, de az minden bizonnyal nem elegendő az ambiciózus tervek finanszírozására. Az eltűnt vagyon visz-

szaszerzése sem egyszerű, hisz' az esetek jó részében az ilyen akciókat jogszabályokkal legalizálták. A Magyar Bankholding (MBH) esetében nagyszerűen mutatja be ezt a folyamatot Várhegyi Éva: A bankrendszer elfoglalása című könyve. Ezen források nélkül, a magas eladósodottság mellett kicsi a költségvetési mozgástér. Ezért az eljövendő kormány vezetőinek érdemes lenne elgondolkodni azon, miből lehet finanszírozni az egyébként támogatandó és helyes elképzeléseiket, az expanzív gazdaságpolitikát. Miután a magyar adósságbesorolás egy szinttel van a bővli fölött, igen drága azt a nemzetközi pénzpiacról finanszírozni, így jelentős kiadáscsökkentésre lesz szükség.

A korrupció visszaszorítása ugyan felszabadíthat bizonyos mennyiségű forrást, de az minden bizonnyal nem elegendő az ambiciózus tervek finanszírozására. Az eltűnt vagyon visszaszerzése sem egyszerű, hiszen az esetek jó részében az ilyen akciókat jogszabályokkal legalizálták

Még ha a Fudan, a Budapest–Belgrád–vasútvonal, a Paks II. építését el is engednénk, akkor sem látom, hogy rendelkezésre állna a mostanáig megismert tervek finanszírozásának forrása. A gazdaság szerkezetváltása pedig nem megy egyik napról a másikra, a helyes változtatások eredménye hosszabb távon lesz látható. Ami gyors eredményt hozhat, az a korrupció leállítása, illetve a gazdasági szabályrendszer átalakítása egyszerűsítése és stabilizálása. Ez valamekkora lökést adhat a gazdaságnak.

– Egyetért azzal a vélekedéssel, hogy a 2010 óta eltelt tizenöt év elpazarolt másfél évtized?

– Hajlok rá. 2012 után páratlan lehetőség nyílt minden ország előtt, a külső és belső feltételek is adottak voltak, hogy tartós fejlődési pályára állítsa az országot. A miniszterelnök a gazdasági tanácsadó csoport javaslata ellenére nem ezt az utat választotta, hanem a nemzeti radikális gazdaságpolitika mellett rakta le a voksát. Nemcsak a rendelkezésre állt források miatt volt kivételes a 2013-ban indult időszak, hanem mert végre lehetett volna hajtani a strukturális átalakítást, azaz a komplett intézményrendszert, például viszonylag kevés pénzből hatékonyabbá lehetett volna tenni a pénzügyi rendszert, a tőzsdét, az oktatást, az igazságszolgáltatást. Léteznek erre példák. A 2010–2011-ben a csőd szélén lévő Írország ma minden tekintetben élenjáró, de az utóbbi években ugyanez elmondható Görögországról is, nem is beszélve a szovjet birodalomból szabadult Észtországról. Úgy tűnik, őket nem viselte meg az orosz–ukrán háború sem. Összefoglalva elmondható, még a kormányhoz közel álló értelmiség sem állítja, hogy hazánk maximálisan kihasználta volna ezt a kedvező időszakot arra, hogy a világ gazdasági és szellemi vérkeringésébe visszakapcsolódjunk. Jól mutatja lemaradásunkat, hogy Magyarország 1913-ban az osztrák fejlettség 63 százalékán állt, és 2023-ban ugyanúgy 63 százalékon.

– Milyen irányba mozdulhat a jövő évi választást követően az ország, ha a jelenlegi hatalom marad?

– Azt gondolom, a jelenlegi stílusban nehezen kormányozhat tovább Orbán Viktor. Az ország beléphet az Európai Ügyészségbe, a költségvetés is átláthatóbbá válhat, a jegybank unortodoxiájának már most vége van, az Erasmus ügyében elvárt változtatásokra is sor kerülhet. Az uniós kül- és biztonságpolitika elvárásait ugyancsak teljesítheti a kormány kisebb presztízsvesztéssel. Vagyis a Fidesz tudna olyan politikát folytatni, amely az országot a nemzetközi közösség számára könnyebben emészthetővé teszi, miközben az ország működőképességét javítja. Ezzel együtt nem azt mondom, hogy ez feltétlenül így is lesz. Az azonban biztos, hogy a jelenleginél szigorúbb, keményebb rendszer nem lesz. Az elmúlt évek eredménytelensége pedig azt vetíti előre, hogy valamelyest mégis engedékenyebbé válik a rendszer. Talán ezt

mutatja, Szijjártó Péternek a Shell-lel kötött gázszállítási szerződése is. (Lásd interjúnkat Holoda Attilával a 18–19. oldalon – a szerk.)

– És Tisza-győzelem esetén?

– Az esetleges kétharmados Tisza-győzelem esetén olyan helyzetbe kerülhet Magyar Péter, mint egykor a rendszerváltás idején Antall József, vagyis hogy túlzottak a vele szemben támasztott várakozások. Úgy látom, a magyar társadalomban olyan, szabad szemmel alig látható korhadások indultak meg az elmúlt tíz évben, hogy az emberek azonnal változásokat akarnak, nincs felkészülési idő. Személyi problémák is felvetődhetnek, hiszen nem tudni – én például emiatt komolyan aggódom –, lesznek-e olyan politikusaik, akik egyrészt képesek az alájuk tartozó terület, minisztérium vezetésére, másrészt alkalmasak-e a válság kezelésére, mert ez lesz az elsőleges feladat. Nagy probléma az is, hogy mostanra a köztisztviselői karban dolgozókat teljesen a Fidesz szempontjai szerint választották ki, és a kínálatból sem feltétlenül a legtehetségesebbeket. Márpedig a jelenlegi helyzetben nagy szerepük lenne a tehetséges köztisztviselőknek az adott terület problémáinak megoldásában, mert szinte minden területen komoly gondokat látok. Végül a Magyar Péterre váró harmadik és egyben legnehezebben megoldható probléma a forráshiány, a pénztelenség. Ahogy beszélgetésünkben már említettem, talán túlzottan biztos abban, hogy az uniós források megszerzésével, a korrupció leállításával, az eltűnt vagyon visszavételével megoldódnak a finansziális gondok. Talán érdemes lenne korábbi pénzügyminiszterekkel tárgyalni a költségvetéssel kapcsolatos problémákról, azok megoldásáról. Tovább nehezítheti a győztes Magyar Péter dolgát, hogy a Fidesz kérelmelhetetlen ellenzék lesz. Sokan úgy vélik, Magyarországon nem léteznek fékek és ellensúlyok. Erről szó sincs, csak azok úgy vannak összeállítva, hogy a jelenlegi kormánnyal szemben nem működnek. De az új kormány esetén például a Horváth Gábor elnökkel, Varga Mihály jegybankelnökkel és Windisch László Állami Számvevőszék-elnökkel felálló Költségvetési Tanács gond nélkül megvethető a költségvetést, majd a javítottat ismét, és hamarosan jöhet egy új választás. De hasonlóképpen említhetném az Alkotmánybíróságot, a Kúriát, a Médiahatóságot.

– Mondhatjuk, hogy bárki is nyer jövőre, nem lesz egyszerű dolga, nem lesz gyors a kilábalás?

– A jelenlegi súlyos helyzetből semmiképpen nem lesz gyors kilábalás, és bárki is győz, fájni fog a következő jó pár év, talán egy egész választási ciklus is. Orbánnak fájni fog, hogy vissza kell fogni a nemzeti radikális stílust, és engedni az EU-nak. Magyar Péternek pedig arra kell számítani, ha elkezd a felelősségre vonásokat, akár utcai megmozdulásokra is számíthat, ha pedig mégsem, akkor az emberek elégedetlenségével kell szembenéznie.